

1991–2001 – I stage (rapid decrease of rural population, deterioration of age and sex structure of various social categories, increase of total death indications together with rapid fall in birth). 2002–2012 – II stage of transformational changes (stabilization of demographics in Ukraine).

Key words: Ukrainian village, demographic state, fertility, mortality, depopulation.

Стаття надійшла до редколегії
15.05.2014 р.

УДК 94 (477):342.4

Наталія Гузь

Співпраця України та Ради Європи у сфері конституційного законотворення (1996–2010 рр.)

Мета роботи полягає у вивченні співпраці України та Ради Європи у сфері конституційного законотворення. Досліджено розвиток співпраці України з Радою Європи та з її дорадчим органом із питань конституційного права – Венеціанською комісією.

Ключові слова: Україна, Рада Європи, конституційне законотворення, політика, євроінтеграція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сьогодні Україна перебуває в дуже складному соціально-економічному й політичному становищі, де-факто – у стані війни з Росією. Зважаючи на те, що наша держава донедавна виступала буферною зоною між Європою й Азією, нині неможливо говорити про майбутню архітектуру європейської політики та європейської безпеки, не беручи до уваги роль і місце в цих процесах України [9, с. 5]. Акцентуючи на тому, що після Революції гідності (2014), офіційний Київ у своїй стратегії найголовнішим вектором визначив орієнтацію на Захід й адаптацію національного законодавства до європейських норм, а Конституція є не лише підґрунтям розвитку та функціонування Української держави, а й певним орієнтиром у її внутрішній та зовнішній політиці, варто зазначити, що дослідження співпраці України та Ради Європи у сфері конституційного законотворення набуває особливої актуальності.

Джерельна база роботи представлена багатьма документами, які дають змогу дослідити розвиток співпраці України та Ради Європи у сфері конституційного законотворення. Усі джерела із цієї тематики можна поділити умовно на кілька груп: виступи й доповіді керівників парламенту – Голови Верховної Ради України та заступників; виступи членів Ради Європи та Єврокомісії «За демократію через право»; офіційні політичні документи й законодавчі акти парламенту країни; резолюції та консультативні висновки Венеціанської комісії; періодичні видання; інформаційні ресурси Інтернету.

Мета статті – дослідити на основі історичного аналізу, широкої джерельної бази співпрацю України та Ради Європи у сфері конституційної законотворчості, а також роль Європейської комісії «За демократію через право» в ході конституційного процесу в Україні (1995–2010 рр.).

Завдання роботи – з'ясувати на основі джерел передумови співпраці України й Ради Європи; простежити шлях еволюції співпраці України із цією європейською організацією; дослідити результати впливу зовнішнього фактору на конституційний процес в Україні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Прийняття Конституції 1996 р. було важливим кроком у створенні базової інституційної структури країни й характеру нової держави, адже Основний Закон став підбиттям підсумків краху комуністичного режиму й повернув країну до світової спільноти. Одним із перших свідчень цього стало те, що після прийняття Конституції з Україною почала активніше співпрацювати Венеціанська комісія (дорадчий орган Ради Європи з питань конституційного права), яка у своєму висновку від 7–8 березня 1997 р. зазначила: «хоча Основним Законом в Україні й запроваджується сильна виконавча влада, очолювана Президентом, але присутні й стримування і противаги, що мають запобігти прийняттю авторитарних рішень. Принцип верховенства права, ... створення демократичного місцевого самоврядування, а також важлива роль, відведена Конституційному Суду, має сприяти створенню демократичної культури в Україні». Комісія також наголосила, що «ряд положень Конституції залишаються незадовільними з юридичного погляду. Ці недоліки мають політичні причини й пояснюються потре-

бою досягнення політичного компромісу для ухвалення Конституції» [20]. Отож, Венеціанська комісія акцентувала на тому, що прийняття Основного Закону України відбувалося в складних політичних умовах, і хоча Конституція й мала певні недоліки, загалом же її положення відповідали стандартам Ради Європи, а отже це було першим кроком на шляху входження України до європейської спільноти.

У березні 1997 р. в Україні було проведено спільне засідання Державної міжвідомчої комісії з питань упровадження в законодавство України норм і стандартів Ради Європи, Комісії з опрацювання питань щодо скасування смертної кари в Україні та постійної делегації Верховної Ради України в Парламентській асамблеї Ради Європи, яке проходило під головуванням першого віце-прем'єр-міністра Василя Дурдинця. На засіданні голова зазначив, що процес виходу нашої країни на європейську арену проходить лише стадію становлення на демократичних засадах, тому без певних прорахунків не обійтись. Урядовець також наголосив, що органи виконавчої влади в 1996–1997 рр. провели значну роботу. Але прийняття Конституції вимагає від України завершити опрацювання низки кодексів, ратифікації багатьох європейських хартій, без яких держава не можна вважати справді повноправним членом Ради Європи [12, с. 4].

У червні 1997 р. міністр юстиції України Сергій Головатий у штаб-квартирі Ради Європи (м. Стразбург) підписав від імені України низку європейських конвенцій. Урядовець зустрівся з Генеральним секретарем Ради Європи Даніелем Таршисом, під час якої обговорено шляхи реформування правової системи України. Керівництво Ради Європи запевнило, що Україна була єдиною із країн-підписантів, яка виконала всі пункти програми співробітництва в галузі правової реформи [14, с. 2].

10–11 жовтня 1997 р. в Страсбурзі відбувся Другий саміт глав держав та урядів країн-членів Ради Європи, у якому взяла участь делегація України на чолі з Президентом України Леонідом Кучмою. З трибуни саміту Леонід Кучма заявив, що хід демократичних і соціально-економічних реформ у країнах молоді демократії, утвердження в них норм і стандартів Ради Європи мають вирішальне значення для європейського будівництва й тому потребують підвищеної уваги з боку організації та тіснішої співпраці з нею [6, с. 3].

Майже через рік, на початку жовтня 1998 р., на засіданні Комітету Міністрів Ради Європи Олександра Купчишина, постійного представника України при Раді Європи, обрано головою Групи доповідачів із питань правничого співробітництва. Уперше в історії Ради Європи (до неї Україна вступила 1995 р.), вітчизняний дипломат очолив одну з ключових робочих структур Комітету Міністрів спільноти [13, с. 2]. Це засвідчує те, що Рада Європа була зацікавлена в співпраці з Україною та в проведенні якісної реформи правової системи в державі.

На початку квітня 1999 р. Президент України Леонід Кучма зустрівся з Головою Парламентської асамблеї Ради Європи (далі – ПАРЄ), лордом Расселом-Джонстоном. Під час зустрічі Президент України відзначив величезну роль Ради Європи в поширенні демократичних цінностей в державі. У цей самий час (12–15 квітня 1999 р.) у Страсбурзі проходило засідання керівного комітету з нагляду за виконанням Спільної програми Європейської комісії та Ради Європи з питань реформування правової системи та розвитку прав людини. З українського боку офіційну делегацію очолила міністр юстиції України Сюзанна Станик [1, с. 1]. На засіданні було наголошено на ролі Ради Європи в реформуванні української правової системи, а також розглянуто результати діяльності законодавчих органів України.

У травні 1999 р. комітет із моніторингу ПАРЄ рекомендував призупинити повноваження делегації України в асамблеї, оскільки вона не продемонструвала істотного просування у виконанні зобов'язань, узятих нею під час вступу до Ради Європи 1995 р., зокрема в скасуванні смертної кари. Начальник управління євроатлантичної інтеграції МЗС України Володимир Белашов повідомив на черговому брифінгу: «якби Конституційний Суд встиг винести рішення про невідповідність смертної кари Конституції України до чергової сесії, то це стало б вагомим аргументом на нашу користь» [5, с. 10]. Під час робочого візиту до Києва керівника Директорату з політичних питань Ради Європи Х.-П. Фуррера з'ясувалося, що в Раді Європи існує розуміння тих проблем, із якими зіштовхнулася Україна. В. Белашов наголосив на тому, що багато що залежить від Верховної Ради України, якій потрібно прийняти низку кодексів і законів. Унаслідок цього 2000 р. Верховна Рада України внесла зміни до кримінального кодексу України, якими остаточно усунула поняття «смертна кара» з офіційного переліку кримінальних покарань в Україні [17].

2000 р. вітчизняний політикум почав проявляти прагнення вдосконалити й Основний Закон. Для розв'язання гострої суперечки між представниками різних гілок влади й надання кваліфікованих консультацій щодо внесення змін і доповнень до Конституції України, 13–15 вересня 2000 р. Україну відвідала делегація в складі трьох членів Венеціанської комісії (С. Бартоле з Італії, Г. Батлінер з Ліхтенштейну, Г. Малінверні зі Швейцарії). Делегація провела розширені зустрічі з представниками Адміністрації Президента, Верховної Ради України, Конституційного Суду України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та Центральної виборчої комісії, а також мала неофіційні розмови з опозиційними політиками. Унаслідок переговорів Венеціанська комісія 17 жовтня 2000 р. оприлюднила свій висновок щодо ситуації в Україні й зазначила про необхідність готовності Президента України дотримуватися встановлених конституційних процедур, передбачених для внесення змін до Конституції України, і не розпускати Верховну Раду, якщо остання відмовиться надати згоду на конституційні зміни. Наголошено на потребі прийняття нових норм щодо референдумів в Україні [3]. Однак великої уваги висновку Венеціанської комісії вітчизняний політикум не приділив, а в співпраці держави та Ради Європи виникла певна напруженість. Однак уже 2001 р. став знаковим у подоланні «каменя спотикання» у відносинах із Радою Європи, особливо з її Парламентською асамблеєю. Значною мірою цьому сприяли робота Постійного представництва України в Страсбурзі й солідарна, виражена позиція держави, яку демонструвала українська парламентська делегація в ПАРЕ.

21–25 січня 2002 р. в Страсбурзі відбулась сесія ПАРЕ, на якій, зокрема, розглянуто доповідь Комітету міністрів Ради Європи щодо України, у якій відзначено істотний прогрес демократичних перетворень в Україні. У червні 2002 р. розпорядженням Голови Верховної Ради України Володимира Литвина, відповідно до подань депутатських фракцій, було затверджено склад Постійної делегації Верховної Ради України в Парламентській асамблеї Ради Європи.

Починаючи з 2003 р., Венеціанська комісія виступала за всеосяжну конституційну реформу в Україні, яка мала підсилити повноваження парламенту. Комісія рішуче підтримувала «зусилля, спрямовані на зміцнення позиції парламенту стосовно президента» [4]. Вітчизняний політикум прислухався до рекомендацій Венеціанської комісії, що простежується на прикладі конституційної реформи 2004 року, яка надала потужний імпульс для трансформації української політичної системи від президентсько-парламентської до парламентської. У своєму висновку Комісія високо оцінила позитивні зміни в Україні [4]. Попередні дуже сильні повноваження президента були суттєво ослаблені. Однак політична реформа не досягла головної мети – покласти край постійним інституційним конфліктам між головними органами держави – Президентом і Кабінетом Міністрів. Нарешті, сама Венеціанська комісія визнала, що «внесення змін до Конституції було здійснено з порушеннями принципів демократичної держави і верховенства права» [19]. Недоліки реформи 2004 р. усвідомлювала і ПАРЕ, яка «...стурбована, що нові конституційні зміни були затверджені без попереднього розгляду Конституційним Судом, як того вимагає ст. 159 Конституції України та роз'яснено Конституційним Судом у своєму Рішенні 1998 року» [15]. Уже через рік, 9 лютого 2006 р. Президент Віктор Ющенко у своєму посланні до Верховної Ради України наголосив, що «вихід із ситуації потрібно буде шукати у прийнятті законів, які регламентують діяльність гілок влади та їх взаємодію, а також у подальшій зміні (чи заміні!) Конституції України – після її широкого обговорення, із застосуванням процедури референдуму» [8]. Отже, Конституційна реформа 2004 р., яка мала забезпечити вихід України з політичної та економічної кризи, сприяти її подальшому демократичному поступу, не змогла розв'язати проблем держави. А висновки Венеціанської комісії та ПАРЕ щодо її недоліків підштовхнули вітчизняну владу верхівку на чолі з Президентом до ідеї необхідності подальшого реформування Основного Закону України.

Під час кризи в Україні 2007 р. Парламентська асамблея Ради Європи закликала Верховну Раду України вдосконалити виборче законодавство. Досить гнучку позицію ПАРЕ зайняла стосовно Конституційного Суду України, висловивши стурбованість тим, що він не ухвалив жодного рішення, яке унеможливило б подолання кризи на початковому етапі її розвитку.

На початку січня 2008 р. відбулася зустріч європейських наглядців із комітету ПАРЕ з питань дотримання обов'язків і зобов'язань державами-членами Ради Європи Ренате Вольвенд та Ханне Северинсес з головою Верховної Ради України Арсенієм Яценюком, під час якої вони дали оптимістичні прогнози щодо законодавчих і конституційних ініціатив в Україні. Навесні 2008 р. в нашій державі знову розгорілася дискусія стосовно внесення змін до Основного Закону України. У цей

період Конституційний Суд України виніс рішення, згідно з якими ухвалені на Всеукраїнському референдумі рішення остаточно й не потребують будь-якого затвердження, у тому числі Верховною Радою України. Таку ситуацію прокоментував 18 квітня в Страсбурзі заступник секретаря Венеціанської комісії Томас Маркерт, який наголосив, що така практика не є нормальною, оскільки Конституція має отримати підтримку відповідної частини депутатів парламенту [18]. Загалом же 2008 р. ознаменувався дискусіями довкола Основного Закону України та його реформи.

У квітні 2009 р. Голова Верховної Ради Володимир Литвин запропонував внести остаточні зміни до Конституції, які торкалися розподілу повноважень президента і прем'єра. Це унеможливило б різночитання Основного Закону України та сприяло б якісному функціонуванню державної влади. Наприкінці травня 2009 р. Україна занурилась в агітаційну кампанію на користь створення широкої коаліції (БЮТ і Партія регіонів) та ухвалення змін до Конституції, які напрацювали Юлія Тимошенко та Віктор Янукович, які стосувалися наділення президента, обраного у Верховній Раді України, нехарактерними для парламентських республік повноваженнями. У цій ситуації экс-доповідач Ради Європи по Україні Ханне Северинсен наголосила, що це неприпустимо. Слушну думку з приводу зміни Основного Закону держави восени 2009 р. під час зустрічі з Генсеком Ради Європи Торбйорном Ягландом висловив Володимир Литвин, який наголосив, що Україні потрібна реформа не Конституції, а свідомості, адже повинна бути культура поваги до конституційних приписів [10].

Переломним в історії України став 2010 р., який фактично ознаменувався початком диктаторського режиму Віктора Януковича. Уже 2 квітня 2010 р. своїм Указом новообраний Президент України ліквідував Національну конституційну раду, яку створив Віктор Ющенко. А влітку 2010-го висунув ідею про необхідність повернення до Конституції 1996 р. [7]. У таких умовах 30 вересня 2010 р. Конституційний Суд України прийняв рішення про визнання Закону «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. неконституційним «через порушення конституційної процедури його розгляду і прийняття» [16]. А 15 жовтня 2010 р. на 84-й сесії в Італії Венеціанська комісія розглянула «українське питання». Тези, які стосувалися скасування політреформи 2004 р., були ініційовані Моніторинговим комітетом ПАРЄ, який попросив фахівців Венеціанської комісії підготувати висновок «про конституційну ситуацію в Україні» у зв'язку з відомим рішенням Конституційного Суду. Томас Маркерт, секретар Венеціанської комісії, відразу акцентував на тому, що рішення Конституційного Суду України від 30 вересня остаточно, а також додав, що «проблеми юридичної визначеності, легітимності державних інститутів, у зв'язку з рішенням Конституційного Суду, потребують детального вивчення» [11]. Таким вивченням мала зайнятися спеціально створена комісією робоча група експертів, до якої ввійшли Ангеліка Нусбергер (Німеччина), Карло Туорі (Фінляндія), Ербун Оз Буддун (Туреччина), Євген Танчев (Болгарія). Уже 29 і 30 листопада 2010 р. делегація Венеціанської комісії відвідала Україну, щоб зустрітися з представниками різних органів влади – Конституційного Суду, Адміністрації Президента, Міністром закордонних справ, Міністром юстиції, Верховного Суду. Після численних зустрічей та аналізу ситуації в Україні Венеціанська комісія зазначила: «політична і конституційна криза в Україні ще раз показала, наскільки терміново і необхідною є конституційна реформа для України. А забезпечення легітимності цієї реформи може бути досягнута тільки якщо конституційні зміни будуть внесені після широкого, відкритого та безкоштовного громадського обговорення за участю опозиції та суспільства, і в суворій відповідності з конституційними положеннями. Адже Конституція, яка не базується на згоді всіх відповідних політичних гравців у країні не може привести до політичної стабільності» [21].

Секретар Венеціанської комісії Томас Маркерт із цього приводу заявив: «Венеціанська комісія привітала б конституційну реформу, націлену на зміни в певних областях. По-перше, йдеться про систему розподілу повноважень між президентом, парламентом і Кабінетом Міністрів, про систему стримувань і противаг, про реформу судової системи та про деяких нормах в галузі місцевого самоврядування та прокуратури». Продовжуючи, Маркерт зазначив: «Прийняття абсолютно нової конституції очевидно зайве (...) така постановка питання надмірно амбіційна: намагаючись досягти дуже великого, можна не досягти взагалі нічого» [2]. Забігаючи наперед, хочеться сказати, що ці слова Томаса Маркерта стали певною мірою пророчими для Віктора Януковича, адже підпорядкувавши собі всі гілки влади та оточивши себе корумпованим оточенням, яке виконувало всі вказівки, він не зміг передбачити одного – проти його політики виступить народ і його режим невдовзі буде повалено.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що упродовж 1996-го (з моменту прийняття Конституції України) – 2010 р. (скасування конституційної реформи) років Рада Європи та її консультативний орган із конституційних питань – Венеціанська комісія – впливали на конституційний процес

в Україні, спостерігаючи за функціонуванням правової системи нашої держави й частіше за все критикуючи її. Слідування рекомендаціям Ради Європи та Венеціанської комісії було одним із головних індикаторів намірів правлячої еліти України наблизитися до європейських правових норм. Однак в умовах соціальної апатії, слабкості державного апарату, відсутності реальної багатопартійності, завуальованих проявах авторитарної влади та зародженні диктаторського режиму, зусилля політикоформуючих кіл були сконцентровані на поверненню до Конституції стабілізації, у той час як варто було прикладати сили для переходу до Конституції розвитку.

Джерела та література

1. 12–15 квітня в Страсбурзі проходить засідання керівного комітету по нагляду за виконанням Спільної програми Європейської комісії та Ради Європи // Уряд. кур'єр. – 1999. – № 68 (1503). – 14 квіт. – 12 с.
2. Венеціанська комісія розгляне рішення про скасування в Україні політреформи 2004-го року: інтерв'ю із секретарем Комісії Томасом Маркертом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://1tv.com.ua/uk/news>
3. Висновок Венеціанської Комісії. Затверджений на 44-му пленарному засіданні, щодо проведення конституційного референдуму в Україні (Страсбург, 16 жовт. 2000 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polityka.in.ua/tomenko>
4. Висновок Європейської комісії за демократію через право «Про конституційну ситуацію в Україні» (17 груд. 2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua
5. Власенко В. Україна – Раді Європи: робимо, що можемо / В. Власенко // Уряд. кур'єр. – 1999. – № 104. – 8 черв. – 12 с.
6. До неподільної Європи // Уряд. кур'єр. – 1997. – № 191. – 11 жовт. – 16 с.
7. Європейська Комісія за демократію через право (Венеціанська комісія). Висновок «Про конституційну ситуацію в Україні» [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу : http://constituanta.blogspot.com/2012/03/2010_12.html
8. Звернення Президента України до Верховної Ради України у зв'язку з Посланням Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році» [Електронний ресурс] // Прес-служба Президента України Віктора Ющенка. – К., 2006. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/news/data/11_6001.html
9. Зленко А. Україна: нові виміри. Європейський вибір / А. Зленко // Голос України. – 1994. – № 153 (903). – 12 серп. – 8 с.
10. Литвин пропонує саджати за невиконання Конституції [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2009. – 21 жовт. – Режим доступу : www.pravda.com.ua
11. Маркерт Т. «Никто не может заявить, что властные институты Украины более нелегитимны» [Електронний ресурс] / Т. Маркет // «Еженедельник – 2000». – Режим доступу : <http://2000.net.ua/2000/forum/aktualno/70853>
12. Медунія Ю. Рада Європа три роки не чекатиме / Ю. Медунія // Уряд. кур'єр. – 1997. – № 54. – 25 берез. – 16 с.
13. Наші в Раді Європи // Уряд. кур'єр. – 1998. – № 190–191. – 3 жовт. – 16 с.
14. Підписано низку Європейських конвенцій // Уряд. кур'єр. – 1997. – № 98. – 30 черв. – 16 с.
15. Резолюція 1466 (2005) Парламентської асамблеї Ради Європи «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» (5 жовт. 2005 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_611
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року N 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10>
17. Сухонос В. В. Смертна кара: історія і сучасність [Електронний ресурс] / В. В. Сухонос // Правовий вісн. Укр. акад. банк. справи. – Суми : ДВНВ «УАБС НБУ», 2012. – № 2 (7). – С. 81–84. – Режим доступу : <http://lib.uabs.edu.ua>
18. У Європі дивуються тому, що дозволив КС робити з Конституцією // Українська правда. – 2008. – 18 квіт. – Режим доступу : www.pravda.com.ua
19. Opinion on the amendments to the Constitution of Ukraine adopted on 08.12.2004, Opinion no. 339/2005 [Electronic resource]. – Access mode : <http://venice.coe.int>
20. Opinion on the Constitution of Ukraine adopted by the Commission at its 30th Plenary Meeting in Venice [Electronic resource]. – 1997. – 7–8 March. – Access mode : <http://www.venice.coe.int>
21. Opinion on the constitutional situation in Ukraine [Electronic resource]. – Strasbourg, 2010. – 20 December. – Access mode : <http://www.venice.coe.int>

Гузь Наталя. *Сотрудничество Украины с Советом Европы в области конституционного законодательства (1996–2010 гг.).* Цель работы состоит в изучении сотрудничества Украины и Совета Европы в области конституционного законодательства на протяжении 1996–2010 годов. Определяются первые шаги сотрудничества Украины и Совета Европы, которые происходили на фоне сложной внутривнутриполитической ситуации в стране. Методами исследования являются принципы объективности и историзма, методы анализа и синтеза, а также историко-сравнительный и историко-системный методы. Исследуются основные аспекты сотрудничества Украины с консультативным органом Совета Европы по вопросам конституционного права – Европейской комиссией «За демократию через право», а также проанализированы результаты сотрудничества Украины с Советом Европы в области конституционного законодательства.

Ключевые слова: Украина, Совет Европы, конституционное законодательство, политика, евроинтеграция.

Guz' Nataliya. *Cooperation Between Ukraine and the Council of Europe in the Field of Constitutional Lawmaking (1996–2010).* The aim of the work is to study the cooperation between Ukraine and The Council of Europe in the field of constitutional lawmaking during 1996–2010. The paper defines the first steps of cooperation between Ukraine and the Council of Europe, which took place in condition of complex political situation in the country. Research methods are the principles of objectivity and historicism, methods of analysis and synthesis, historical-comparative and historical-systematic methods. The basic aspects of cooperation between Ukraine and The European Commission «Democracy through Law» (the advisory body on constitutional law of Council of Europe) were investigated; the results of cooperation between Ukraine and the Council of Europe in the field of constitutional lawmaking were analyzed.

Key words: Ukraine, the Council of Europe, the constitutional law-making, policy, European integration.

Стаття надійшла до редколегії
06.05.2014 р.

УДК 327:311.313:316.334.52

Артёмов Иван

Транскордонна статистика як інструмент управління регіональним розвитком

У статті розкрито роль транскордонного співробітництва в сучасних умовах; проаналізовано інструментарій об'єктивного соціологічного дослідження; схарактеризовано специфіку формування транскордонної статистики; визначено класифікацію груп показників, за якими рекомендується проводити збір та обробку статистичних даних. Окреслено перспективи та пріоритетні напрями в розвитку статистики у сфері транскордонного співробітництва.

Ключові слова: транскордонне співробітництво (ТКС), транскордонна статистика, соціологічне дослідження, евроінтеграція, інструментарій ТКС, глобалізація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Досліджуючи проблематику ТКС передовсім спробуємо визначити його місце й роль у сучасних умовах. Адже глобальна фінансово-економічна криза стала черговим викликом світовій цивілізації, зумовила невизначеність перспектив національних економік, прискорила пошук шляхів модернізації суспільних систем через нові форми взаємодії.

«Різновекторні геополітичні впливи на Україну в умовах неефективності гарантій її безпеки, наявності біля кордонів «заморожених» конфліктів, а також критичної зовнішньої залежності національної економіки від енергоносіїв зумовлюють уразливість України, послаблюють її роль на міжнародній арені й виштовхують на периферію світової політики», – зазначено в Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради 2011 року [4, с. 167–168].

Транскордонне співробітництво України спрямоване саме на розв'язання національних проблем: соціальних, економічних, екологічних, а також на забезпечення конкурентоспроможності України у європейському та світовому співтовариствах. Тому соціологічний аналіз складових частин транскордонного співробітництва – надзвичайно важлива методологічна основа об'єктивного визначення сучасного стану проблем і перспектив його розвитку.

Інтеграцію національних економік у сучасні світогосподарські процеси загалом і міжнародну торгівлю товарами та послугами зокрема сьогодні можна, без перебільшення, назвати ключовим чинником динамічного соціально-економічного розвитку кожної країни, незалежно від масштабів її економічного потенціалу. Україна не виняток. Сьогодні вже не треба нікому доводити той факт, що саме міжнародна торгівля створює практично необмежені можливості і для задоволення внутріш-